

UGGLOR OCH DAGROVFÅGLAR I ÖSTERBOTTENS KUSTLAND ÅR 1988.

Detta är en kortfattad översikt över rovfågelförekomsten i Österbottens kustland 1988. Området har indelats i 4 delområden.

I: **Sydösterbotten**; Närpes och Kristinestad kommuner

II: **Kvarken**; Korsnäs, Malax, Vasa, Korsholm, Laihela, Lillkyro, Maxmo, Vörå och Oravais kommuner.

III: **Jakobstadsnejden**; Nykarleby, Jakobstad, Pedersöre och Larsmo kommuner

IV: **Karlebynejden**; Karleby, Kronoby och delar av Kelviå kommun.

Sedan föregående översikt (Wistbacka 1988) torde inga nya undersökningar ha startat i de olika delområden. Flere nya ringmärkare har inlett sin verksamhet 1988. Klimatet sommaren 1988 var synnerligen hett och den ornitologiska verksamheten led i viss mån av detta.

SORKLÄGET: Sommaren 1987 var ett bottenår i fråga om sorkförekomst. I sgs hela Vasa län hade sorkstammarna börjat öka hösten 1987 och sommaren 1988 fortsatte ökningen i hela kustområdet. Den verkliga sorktoppen nåddes sedan på vårvintern-våren 1989. För de sorkätande rovfågelnarna var mattillgången således god under hela häckningssäsongen.

Som av tabell 1. framgår har ytterligare holkutsättning främst skett i Karlebynejden och i viss mån i Kvarken. Det ökade antalet pärluggleholkar i Kvarken beror främst på noggrannare förfrågningar.

	Delområde				
	I	II	III	IV	Totalt
Pärluggleholkar	50	340 +	100	330 +	820
Kattuggleholkar	8	18	5	0	31
Slaguggleholkar	12	25	20	59 +	116
Tornfalkholkar	10	240 +	20	84 +	359
Hökuggleholkar	0	50*	0	29 +	79
Konstgjorda risbon	4	80	100	40	224

Tabell 1. Antalet holkar och konstgjorda bon i de olika delområden 1988.
+ = Antalet ökat sedan 1987. * = avser antalet tornfalksholkar som är placerade i potentiella hökugglebiotoper.

Förekomsten av dagrovfåglar och ugglor (bon/revir) 1988.

ART	DELOMRÅDE			
	I	II	III	IV
Bivränk	1/2 +	5/8 -	1/0 -	1/28 + +
Duvhök	20/3	30/8	26/2	11/13 +
Sparvhök	1/4	1/14 -	1/0	2/19 + +
Ormvränk	1/6	15/14	18/2 + +	12/24 + +
Blå kärrhök	1/7 +	0/13 +	0/2 +	3/22 + +
Brun kärrhök	1/0	2/5 -	0/4	0/3 +
Lärfalk	1/0	0/15	0/1	0/1
Stenfalk	1/1	0/1	0/0 -	0/1 -
Tornfalk	5/5 +	25/14 + +	2/1	13/13 + +
Berguv	18/10 + +	21/32	14/29 + +	9/30 + +
Pärluggla	10/18 + +	27/48 + +	7/28 + +	40/95 + +
Hornuggla	1/0	0/4	1/2	2/3
Jorduggla	1/3	0/4	0/0	8/2 +
Sparvuggla	0/3	0/11 +	0/4	0/2 -
Slaguggla	3/1	2/3 +	3/6 +	8/10 +
Kattuggla	0/3	0/6 +	0/1	0/0
Hökuggla	1/0	0/1	1/4 +	0/0

Tab. 2. Förekomsten av dagrovfåglar och ugglor år 1988 i österbottens kustland.

+ = ökning, + + = märkbar ökning och - = minskning i den rapporterade förekomsten jämfört med år 1987.

Kommentarer

Bivråk: År 1987 var ett dåligt år för bivråken i Finland. Häckningen lyckades dåligt och många vuxna bivråkar hittades utsultna under den svala och regniga sommaren (Haapala&Saurola 1988). Även 1988 lyckades häckningen dåligt av okänd anledning. I 3 av 5 bon i Kvarken dog ungarerna halv vuxna och liknande fenomen har rapporterats av Sven Jungell från Nykarlebynejden och bl.a. från Tammerforstrakten och Satakunda i Mattila (1988) och Savlolainen (1988). Antalet par i en rovfågelruta i Sydösterbotten har minskat från 5—8 1983 till 1 par 1988 (Peltoniemi 1989). Det ökade antalet i Karlebynejden beror på intensivare inventering.

Bivråken hade ett dåligt år 1987 och 1988 fortsatte nedgången. Häckningsresultatet var oroväckande dåligt — männe en följda av miljögifter i övervintringsområdet? Foto: Ralf Wistbacka.

Duvhök: Förekomsten verkar vara oförändrad förutom i Karlebynejden varifrån en ökning rapporteras i och med att en del öde revir blivit bebodda på nytt. I de olika delområden skedde häckningen enligt följande:

	DELOMRÅDE			
	I*	II	III	IV
Antalet ägg/bo	3,5 (13)	—	—	3,6 (8)
Antal ungar/lyckad häckning	2,8 (33)	2,9 (19)	3,2 (26)	3,4 (11)

(* = hela SPLY:s område)

Antalet ungar/lyckad häkning är i hela området ungefär detsamma som 86—87. Inga rapporter om av mänskan förstörda bon inkom. I Tammerforsnejden påverkades duvhökarna tydligen negativt av det kalla vädret under början av häckningstiden och antalet ungar/lyckad häkning var endast 2,2. Antalet påbörjade häckningar var också osedvanligt lågt. (Savolainan 1988)

Sparvhök: Det rapporterade antalet är överlag ungefär detsamma som 1986—87. Ökningen i Karlebynejden beror delvis på ökad inventeringsverksamhet.

Ormvråk: Antalet var fotsättningsvis rätt lågt i Sydösterbotten och märkbart högre än 1987 i Jakobstads-Karlebynejden. Det större antalet bofynd från Kvarken och norrut torde bero på bl.a. det stora antalet konstgjorda risbon byggda av Sven Jungell, Sten Wikström m.fl. De lyckade häckningarna producerade ungar enligt följande:

	DELOMRÅDE			
	I	II	III	IV
Antalet ungar/lyckad häkning	—	2,1 (9)	2,9 (18)	2,5 (5)

Resultatet var klart bättre än 1987 och ungefär i klass med år 1986 förutom i delområde III där resultatet var bättre än 1986. I två rovfågelrutor hittades 5 bon. I lämpliga områden kan bon finnas endast 2 km från varandra.

Blå kärrhök: I och med den ökade sorkförekomsten ökade förekomsten i hela området. Antalet revir/rovfågelruta var som mest 3 i Karlebynejden. I Jurva strax öster om delområde I hittades i en ruta inte mindre än 12 par (Peltoniemi 1989).

Brun kärrhök: Arten var fortsättningsvis fåtalig. Från Karlebynejden rapporterades nya revir. I Kvarkenområdet fanns de flesta reviren (3 par) vid Kyroälvs mynning.

Lärkfalk: Den rikligaste förekomsten fanns igen i Kvarkens skärgårdar men revir rapporterades nu från alla andra delområden. I Kvarken hittades revir även i inlandet i Laihela samt vid ett kalhyggesområde i Malax.

Stefalk: Antalet par var oförändrat eller minskat jämfört med 1987. Det enda bofyndet gjordes i Närpes och producerade 3 ungar.

Tornfalk: En märkbar ökning rapporterades från alla delområden utom III:an. Holkhäckningar rapporterades från alla delområden och antalet var detta år för första gången märkbart stort i Kvarken. 17 holkhäckningar hittades dvs 70% av häckningarna skedde i holk. I Karlebynejden skedde likaså 70% av häckningarna i holk.

	DELOMRÅDE			
	I*	II	III	IV
Ägg/bo	5,2 (16)	5,8 (21)	—	5,3 (8)
Ungar/lyckad häckning	4,6 (19)	5,3 (18)	5 (1)	5,2 (13)

* = hela SPLY:s område.

Kullarna var i medeltal större än både 1986 och 1987. I ett bo blev hela 8 ungar flygga och i 4 bon blev 7 ungar flygga. Alla dessa häckningar skedde i holkar. Antalet par/rovfågelruta var som mest 5 i Kvarken och 5 i Karlebynejden.

Berguv: Berguven rapporterades ha ökat i antal sedan 1987 i hela området. Till en del beror detta på flitigare uggleyssning. Jämfört med 1986 hade antalet ökat i delområde I och IV. Det stora antalet bofynd i delområde I beror på ökad aktivitet hos K. Palo&Co i norra Närpes. I Karlebynejden var stammen oförändrad i de vältaxerade rutorna medan de nya reviren härrörde från tidigare bristfälligt taxerade områden.

	DELOMRÅDE			
	I*	II	III	IV
Ungar/lyckad häckning	2,4 (17)	2,6 (11)	2,3 (12)	2,9 (7)

(* = Hela SPLY:s område)

Berguvunge i "berguv-holk". Foto: Ralf Wistbacka.

I Kvarken misslyckades 4 häckningar varav 1 pga att någon trampat sönder äggen. Ett bo i Karlebynejden producerade hela 4 ungar. Ungproduktioner motsvarar rätt väl produktionen år 1986 och 1987.

Pärluggla: Antalet observationer ökade märkbart i hela kustområdet. I Kvarkenområdet var flere häckningar påfallande sena (start i maj-juni) och många hanar ropade ännu i slutet av maj. Även i Karlebynejden skedde flere sena häckningar. Kanske försenades häckningarna av det kalla aprilvädret men det är också möjligt att ugglorna inte hann med den snabba svängningen i sorkförekomsten.

	DELOMRÅDE			
	I*	II	III	IV
Ägg/bo	6,2 (24)	5,6 (13)	—	6,4 (21)
Ungar/lyckad häckning	4,8 (34)	5,3 (9)	3,2 (5)	5,3 (23)

(* = hela SPLY:s område)

Häckningsresultatet var överlag klart bättre än 1987. Antalet lagda ägg var ungefär detsamma som 1986 medan unproduktionen var lika bra eller bättre. I Karlebynejden uppträdde en anmärkningsvärd spridning i unproduktionen som kan ha berott på variationer i det lokala sorkläget. Antalet flygga ungar varierade mellan 1 och 8. I Malax producerade en sen häckning hela 8 ungar vilka ringmärktes 25.7.

I Karlebynejden misslyckades 7 häckningar. I Kvarken misslyckades 4 häckningar. Åtminstone en häckning avbröts av en mård som bet ihjäl ungarerna.

	DELOMRÅDE	
	II	IV
Häckningar/rovfågelruta (antal kontrollerade boplatser)	0 (45) 1 (45) 1 (45) 5 (70)	7,7,6,6,4,3,2,1 och 0 (60) (medeltal 1,8/ruta)

Antalet häckningar/rovfågelruta var som synes lågt. I Kvarken var antalet häckningar nästan lika få som 1987 och tydligt lägre än 1986. Ej heller i Karlebynejden var antalet speciellt högt.

Hornuggla: En svag ökning noterades jämfört med år 1987. En hane ropade i Laihela ännu i juni vilket tyder på att också denna art kan ha hittat sorkförekomsten i senaste laget.

Jorduggla: Antalet ökade främst i Karlebynejden där häckningarna lyckades mycket bra. Antalet ringmärkta ungar var 6,6 (5) och i ett bo fanns hela 9 ägg. Också i Jurvanejden, öster om Närpes, var antalet ringmärkta ungar högt dvs 5,5 (15). Här hittade Kari Palo 3 bon med 9 ägg.

Sparvuggla: Antalet rapporterade roprevir ökade i Kvarken men minskade lika starkt i Karlebynejden. I en rovfågelruta i Petalax har inte en enda sparvuggla hörts sedan starten 1986 trots att flere lyssningsturer gjorts i skymningen. Särksilt vanlig verkar denna uggla inte vara.

Slaguggla: Antalet förefaller att ha ökat i hela området sedan 1987. Sedan 1986 har antalet ökat märkbart i Karlebynejden vilket torde bero på den ökade holkutsättningen. I en rovfågelruta i Petalax har holkutsättning inte gett lika goda resultat. År 1985 uppsattes 16 holkar men först år 1988 hade ett par grävt en bogrop i en av holkarna.

Antalet ungar/lyckad häckning i hela området var 2,3 (13). I Karlebynejden misslyckades 1 häckning.

Kattuggla: Arten var fortsättningsvis fåtalig i hela området. På flere håll har man märkt att kattugglan tydligen föredrar att häcka på villavindar eller motsvarande ställen för i holkar. Åtminstone i Kvarken var arten mycket vanligare ännu på 1970-talet och en del revir verkar att ha blivit tomma under de kalla vintrarna på 1980-talet. Efter goda sorkår som t.ex. år 1985 har nya ropande hanar dykt upp men reviren verkar ej ha blivit bestående. Ett av reviren i Kvarken avser en vuxen fågel som frisläppts efter att ha blivit inlåst i en villa. Ett annat avser ropande fåglar i augusti 1988. Våren 1989 hördes inga livstecken från dessa ställen.

Hökuggla: Endast i Jakobstadsnejden märktes en ökning. I Närpes skärgård häckade ett par som fick ut 4 ungar. I Kvarken hittades endast 1 häckningsrevir trots att hökugglor sågs på ett flertal ställen under vintern.

Hökugglan sågs i kvarken under vårvintern bl.a. vid lämpliga holkar men dessa blev inte bebodda.

Foto: Ralf Wistbacka.

Avslutning

För de sorkätande rovfågeln innebar 1988 en uppgång i förekomsten samt lyckade häckningar. Duvhöksförekomsten föreföll ett bibehållas i stort sett oförändrad även om rapporter om en stor ökning av kalhyggesverksamheten inger farhågor för framtiden. Sparvhöken och sparvugglan tillhör fortfarande de okändas skara. Lärkfalk och stenfalk är fortfarande fåtaliga även om lärkfalken förmodligen är lite vanligare än siffrorna anger.

I stort sett har rovfågeln fått häcka utan att utsättas för mänskliga ingrepp och då nu även duvhöken äntligen är fridlyst året om kan man förvänta sig att rovfågeln skall få leva i fred även utanför häckningstiden.

Uppgifterna i denna artikel baserar sig till stor del på insamlade ströuppgifter. Flere områden är även bristfälligt undersökta. Detta gör att det är svårt att bilda sig en uppfattning om en viss arts totala förekomst. Inventeringar av ett bestämt område (t.ex. en rovfågelruta) kan ge uppgifter om lokala tätheter och antalsvariationer, som eventuellt kan anpassas på större områden. Detta gäller snarast de vanligare arterna. Ströuppgifter om observationer eller häckningar är givetvis speciellt viktiga för de sällsyntare arterna men sammanfogade kan de även ge saklig information om de vanligare arterna.

Medverkande observatörer:

I. Sydösterbotten: Canne Lundberg, Hans Hästbacka, Patrick Byholm, Ivar Hagback, Yngve Granfors, Ole Andtfolk samt Kari Palo.

II. Kvarnen: Jarl-Gunnar Andersson, Evert Arbelius, Johan Ahlquist, Richard Brander, Barbro Bäckström, Anders Edman, Ulf Ehn, Allan Granfors, Mats Harju, Richard Hudd, Anders Isaksson, Sven Jungell, Hasse Lax, Tuomas Lukkarinen, Rune Lång, Sven-Erik Långqvist, **Pertti Malinen**, Bjarne Mara, Christer Nygård, **Allan Stenmark/ONK**, Martti Siltaoppi, Rolf Sandvik, Ole Storsved, Kari Pihlajamäki, Martti Peltola, Torsten Rabb samt MLY:s arkiv.

III. Jakobstadsnejden: Gunnar Stara/JNN samt Sven Jungell.

IV. Karlebynejden: Sten Vikström, Matti Sykkö och Johnny Björk.

Jag vill rikta ett stort tack till alla observatörer och speciellt till dem som sammanställt delområdessammandrag (tjockare stil)!

Litteratur

Jukka Haapala & Pertti Saurola: Petolintujen pesintä ja petolintukantojen suranta Suomessa 1987. Lintumies 1988.

Pekka Peltoniemi: Suupohjan Petolinnut 1988. Hippiäinen 2/1989.

Jyrki Savolainen: Haukkojen pesinnästä Pirkanmaalla 1988. Lintuviesti 1/1989. K. Mattila: Huonoa kuuluu mehiläishaukalle. Satakunnan Linnut 3/1988.

Ralf Wistbacka 1988: Ugglor och dagrovfåglar i österbottens kustland år 1986 och 1987. OA-Natur 1987—88.

Pahtamaa T. 1989 Kesähavainnot 1988 Siipeili 1/1989.